Evropski parlament
2024-2029

SPREJETA BESEDILA

P10_TA(2025)0174

Javna naročila

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 9. septembra 2025 o javnih naročilih (2024/2103(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji, zlasti člena 3(3),

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti členov 114, 151 in 156,

– ob upoštevanju Direktive 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES[1],

– ob upoštevanju Direktive 2014/25/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetskem in prometnem sektorju ter sektorju poštnih storitev, ter o razveljavitvi Direktive 2004/17/ES[2],

– ob upoštevanju Direktive 2007/66/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2007 o spremembi direktiv Sveta 89/665/EGS in 92/13/EGS glede izboljšanja učinkovitosti revizijskih postopkov oddaje javnih naročil[3] (direktiva o pravnih sredstvih),

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2022/1031 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. junija 2022 o dostopu gospodarskih subjektov, blaga in storitev iz tretjih držav do trgov javnih naročil in koncesij Unije ter postopkih za podporo pogajanjem o dostopu gospodarskih subjektov,

---

1 UL L 94, 28.3.2014, str. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj.
2 UL L 94, 28.3.2014, str. 243, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj.
3 UL L 335, 20.12.2007, str. 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2007/66/oj.

blaga in storitev iz Unije do trgov javnih naročil in koncesij tretjih držav (instrument za mednarodno javno naročanje, IPI)[1],

– ob upoštevanju Direktive (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o zahtevah glede dostopnosti za proizvode in storitve (evropski akt o dostopnosti)[2] in Direktive (EU) 2016/2102 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja[3] (direktiva o dostopnosti spletišč),

– ob upoštevanju sodbe Sodišča Evropske unije z dne 30. januarja 2020 v zadevi C-395/18, *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA* proti *Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze*[4],

– ob upoštevanju nedavnih sodb Sodišča Evropske unije o sodelovanju tujih ponudnikov v postopkih javnega naročanja EU, in sicer sodb z dne 22. oktobra 2024 v zadevi C-652/22, *Kolin InHaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ* proti *Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave*[5], in z dne 13. marca 2025 v zadevi C-266/22, *CRRC Qingdao Sifang Co. Ltd, Astra Vagoane Călători SA* proti *Autoritatea pentru Reformă Feroviară, Alstom Ferroviaria SpA*[6],

– ob upoštevanju sporazuma Svetovne trgovinske organizacije o javnih naročilih iz leta 2012,

– ob upoštevanju delovnega programa Komisije za leto 2025 z dne 11. februarja 2025 z naslovom Skupaj naprej: drznejša, enostavnejša in hitrejša Unija (COM(2025)0045),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 26. februarja 2025 z naslovom Dogovor o čisti industriji: skupni načrt za konkurenčnost in razogljičenje (COM(2025)0085),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 29. januarja 2025 z naslovom Kompas za konkurenčnost za EU (COM(2025)0030),

---

1 UL L 173, 30.6.2022, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1031/oj.

2 UL L 151, 7.6.2019, str. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj.

3 UL L 327, 2.12.2016, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj.

4 Sodba Sodišča Evropske unije z dne 30. januarja 2020, *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA* proti *Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze*, C-395/18, ECLI:EU:C:2020:58.

5 Sodba Sodišča Evropske unije z dne 22. oktobra 2024, *Kolin InHaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ* proti *Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave*, C-652/22, ECLI:EU:C:2024:910.

6 Sodba Sodišča z dne 13. marca 2025, *CRRC Qingdao Sifang Co. Ltd, Astra Vagoane Călători SA* proti *Autoritatea pentru Reformă Feroviară, Alstom Ferroviaria SpA*, C-266/22, ECLI:EU:C:2025:178.

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 19. junija 2024 z naslovom Evropski semester 2024 – pomladanski sveženj (COM(2024)0600),

– ob upoštevanju poročila Evropske komisije z naslovom *SME needs analysis in Public Procurement* (Analiza potreb MSP na področju javnih naročil) (2021)[1],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 9. decembra 2021 z naslovom Ustvarjanje gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo (COM(2021)0778),

– ob upoštevanju Konvencije Mednarodne organizacije dela (ILO) št. 94 o določbah o delu (javna naročila),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 3. oktobra 2017 z naslovom Uspešno izvajanje javnega naročanja v Evropi in zanjo (COM(2017)0572),

– ob upoštevanju mnenja Evropskega odbora regij z dne 4. decembra 2024 z naslovom Evropske regije, odporne na šoke: krepitev lokalne in regionalne gospodarske odpornosti pri strateškem razvoju enotnega trga[2],

– ob upoštevanju posebnega poročila Evropskega računskega sodišča št. 28/2023 z dne 4. decembra 2023 z naslovom Javno naročanje v EU: Manj konkurence pri oddaji javnih naročil gradenj, blaga in storitev v obdobju 2011–2021 (posebno poročilo Evropskega računskega sodišča),

– ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 24. maja 2024 o posebnem poročilu Evropskega računskega sodišča št. 28/2023 z naslovom Izboljšati pošteno in učinkovito konkurenco pri oddaji javnih naročil EU za gradnje, blago in storitve[3],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 16. decembra 2020 o novi strategiji za evropska mala in srednja podjetja,[4]

---

1 Evropska komisija: Generalni direktorat za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja in dr., SME needs analysis in public procurement – Final report (Analiza potreb MSP v javnem naročanju – končno poročilo), Urad za publikacije, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2873/86199.

2 UL C, C/2024/7061, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj.

3 UL C, C/2024/3521, 3.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3521/oj, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3521/oj.

4 UL C 445, 29.10.2021, str. 2.

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. julija 2023 o stanju malih in srednjih podjetij v Uniji[1],

– ob upoštevanju poročila Komisije z dne 20. maja 2021 z naslovom Izvajanje nacionalnih politik javnega naročanja na notranjem trgu in najboljše prakse (COM(2021)0245),

– ob upoštevanju študije Evropskega parlamenta z dne 24. oktobra 2023 z naslovom *The social impact of public procurement – can the EU do more?* (Družbeni učinek javnega naročanja – ali lahko EU stori več?)[2],

– ob upoštevanju poročila Evropskega organa za delo iz maja 2024 z naslovom Ocena političnih odzivov za preprečevanje dela na črno pri javnem naročanju,

– ob upoštevanju poročil Maria Draghija z dne 9. septembra 2024 z naslovom *The future of European competitiveness* (Prihodnost evropske konkurenčnosti, Draghijevo poročilo) in Enrica Lette z dne 17. aprila 2024 z naslovom *Much more than a market* (Več kot le trg, Lettovo poročilo),

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju mnenj Odbora za mednarodno trgovino ter Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve,

– ob upoštevanju poročila Odbora za notranji trg in varstvo potrošnikov (A10-0147/2025),

A. ker javna naročila predstavljajo približno 14 % bruto domačega proizvoda EU in so pomemben instrument za gospodarsko rast, zlasti za mala in srednja podjetja, inovacije, trajnostnost in socialno kohezijo, pa tudi za spodbujanje lokalne industrije in kakovostnih delovnih mest v EU ter podpiranje prehoda na odporne dobavne verige in poslovne modele, tudi v podizvajalskih verigah;

B. ker so lokalni in regionalni organi, ki so največji vlagatelji in javni naročniki, v EU vse bolj omejeni zaradi strogih predpisov EU in nacionalnih predpisov, kompleksnih pravnih zahtev in postopkov ter nesorazmernih upravnih bremen, hkrati pa se spoprijemajo s trajnim pomanjkanjem finančnih virov, usposobljene delovne sile in tehničnega znanja, zlasti v občinah in manjših regijah, zaradi česar

---

1 UL C, C/2024/4013, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4013/oj.

2 Evropski parlament: Tematski sektor za gospodarsko in znanstveno politiko ter kakovost življenja, Generalni direktorat za notranjo politiko, Caimi, V., in Sansonetti, S., The social impact of public procurement – can the EU do more?, oktober 2023.

pogosto pride do oddajanja nalog zunanjim subjektom, kar povzroča dodatne finančne pritiske in postopkovne zamude;

C. ker lahko javno naročanje povzroči učinke prelivanja, pri čemer se poveča povpraševanje po trajnostnem blagu in storitvah na celotnem trgu, pa tudi prispeva k nastanku vodilnih trgov;

D. ker je bil cilj reforme iz leta 2014 poenostaviti postopke, povečati preglednost in okrepiti boj proti korupciji, spodbujati udeležbo malih in srednjih podjetij ter inovativnih zagonskih podjetij in vključiti strateške cilje javnega naročanja s prostovoljnim pristopom, vendar še vedno obstajajo izzivi glede preglednosti, učinkovitosti, širše rabe in uskladitve necenovnih meril, dostopa do podatkov in racionalizacije izvrševanja, pa tudi goljufij in korupcije;

E. ker je bilo z reformo iz leta 2014 uvedeno merilo ekonomsko najugodnejše ponudbe (MEAT), da bi se pri dodeljevanju javnih naročil spodbudila uporaba kvalitativnih meril, kot so okoljski in socialni vidiki; ker je iz posebnega poročila Evropskega računskega sodišča razvidno, da se je v letu 2021 velik delež naročil še vedno dodelil izključno na podlagi merila najnižje cene; ker je v letu 2023 20 držav članic več kot 50 odstotkov javnih razpisov dodelilo izključno na podlagi cene, od tega pa je 10 držav članic več kot 80 odstotkov javnih razpisov dodelilo izključno na podlagi cene;

F. ker je bilo v posebnem poročilu Evropskega računskega sodišča ugotovljeno, da se je raven konkurence pri javnih naročilih od leta 2014 zmanjšala ter da se je v pregledanem obdobju v večini držav celo povečal delež dodeljevanja na podlagi merila najnižje cene;

G. ker so pragovi EU za javna naročila blaga, storitev in gradbenih del od leta 1994 ostali bolj ali manj nespremenjeni. ker se ti pragovi, ki se prilagajajo tržnim cenam, v realnem smislu nenehno znižujejo; ker je zaradi tega treba na ravni EU v postopkih, ki so pogosto dolgotrajni in zapleteni, oddati čedalje več manjših naročil;

H. ker je Evropski organ za delo (ELA) ugotovil, da se v primeru najnižje cene kot edinega izbirnega merila tveganje dela na črno poveča zaradi pritiska na stroške dela; ker ELA prav tako ugotavlja, da je splošno priznano, da lahko dajanje prednosti merilu najnižje cene pri javnih naročilih ustvari okolje, v katerem je večja verjetnost kršitev delovne zakonodaje zaradi pritiskov na znižanje stroškov in neustreznega nadzora; ker lahko merilo najnižje cene izvajalce spodbudi, da delujejo v neprijavljenem gospodarstvu zaradi zmanjšanih stroškov in ne upoštevajo delovnih predpisov;

I. ker je v končnem poročilu Komisije z naslovom Analiza potreb MSP na področju javnih naročil[1] poudarjeno, da je treba prakso javnega naročanja še razjasniti, poenostaviti in standardizirati, obenem pa upoštevati posebnosti in različne upravne sisteme držav članic;

J. ker neposredna čezmejna javna naročila še vedno predstavljajo zgolj 5 %[2] vseh javnih naročil, kar kaže na trdovratne ovire za čezmejno konkurenco, dostop do trga in zapletene postopke; ker ta podatek ne upošteva udeležbe hčerinskih družb iz drugih držav članic v državi, kjer poteka postopek javnega naročanja;

K. ker Komisija opozarja, da pri spodbujanju družbeno odgovornega in inovativnega javnega naročanja obstaja več pravnih nejasnosti[3]; ker te pravne nejasnosti med drugim vključujejo težave pri povezovanju družbenih vidikov s predmetom naročila;

L. ker se je predsednica Komisije zavezala k reviziji okvira javnih naročil, da bodo v nekaterih strateških sektorjih evropski proizvodi lahko imeli prednost pri javnih naročilih[4];

M. ker bi se bilo treba pri reviziji direktiv o javnem naročanju osredotočiti na spodbujanje kvalitativnih meril, racionalizacijo postopkov javnega naročanja ter najboljšo stroškovno učinkovitost pri uporabi denarja davkoplačevalcev; ker je treba pri predpisih o javnih naročilih vseeno upoštevati posebno naravo različnih sektorjev in panog ter posebne cilje javnih naročnikov, pri čemer je treba priznati, da enoten pristop k regulativnim ukrepom, kot so plačilni pogoji, morda ni primeren za vse sektorje in da so potrebne prilagojene določbe v predpisih za posamezne sektorje, da se zagotovi usklajenost splošnih okvirov javnega naročanja z operativnimi in finančnimi razmerami v posameznih panogah; ker bi morale biti uspešne ponudbe izbrane glede na gospodarsko najboljšo ponujeno rešitev po mnenju posameznega javnega naročnika, da bi

---

1 Evropska komisija: Generalni direktorat za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja in dr., SME needs analysis in public procurement – Final report (Analiza potreb MSP v javnem naročanju – končno poročilo), Urad za publikacije, 2021.

2 Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča št. 28/2023: Javno naročanje v EU – Manj konkurence pri oddaji javnih naročil gradenj, blaga in storitev v obdobju 2011–2021, Evropsko računsko sodišče, 2023.

3 Poročilo Komisije z dne 20. maja 2021 z naslovom Izvajanje nacionalnih politik javnega naročanja na notranjem trgu in najboljše prakse (COM(2021)0245).

4 Politične smernice predsednice Komisije z dne 18. julija 2024 z naslovom Europe’s Choice – Political Guidelines for the Next European Commission 2024-2029 (Evropa pred izbiro – politične usmeritve naslednje Evropske komisije za obdobje 2024–2029), str. 11.

spodbudili usmeritev k večji kakovosti in prilagodljivost javnega naročanja;

N. ker javno naročanje ostaja nevtralno in postopkovno orodje, ki ureja, kako javni organi kupujejo blago in storitve, in ne, kaj kupujejo;

O. ker bi bilo treba glede na izzive, povezane z evropsko industrijsko suverenostjo, ter potrebo po ohranitvi in krepitvi evropskih delovnih mest in strokovnega znanja javna naročila uporabiti kot pomemben strateški vzvod za spodbujanje ustvarjanja dodane vrednosti v EU, s čimer bi okrepili industrijsko odpornost in trajnost evropskih dobavnih verig;

P. ker bi bilo treba javnim naročnikom v EU omogočiti, da dajo prednost ponudbam, ki vključujejo znaten delež dodane vrednosti, proizvedene v EU;

Q. ker lahko trajnostna merila prispevajo k uresničitvi okoljskih ciljev EU, če so jasno opredeljena, sorazmerna in ne omejujejo naročnikov pri izpolnjevanju njihovih dejanskih potreb pri javnih naročilih;

R. ker javni organi naročniki delujejo v različnih lokalnih in tržnih razmerah ter morajo ohraniti svobodo pri opredeljevanju predmeta, obsega in strateških prednostnih nalog javnega naročanja v skladu s svojimi dejanskimi potrebami in zmogljivostmi; ker je treba pri vsakem pristopu k trajnostnemu javnemu naročanju na ravni EU zaščititi načeli sorazmernosti in subsidiarnosti;

S. ker je treba poglobiti zaupanje v javna naročila; ker premajhna preglednost in pravičnost v postopkih javnega naročanja, vključno s pomisleki glede favoriziranja, nejasnimi izbirnimi merili, nezadostnimi nadzornimi mehanizmi ter premalo izključitvami in sankcijami, spodkopava zaupanje v javna naročila in ustvarja priložnosti za korupcijo; ker lahko preveliko zanašanje na merilo najnižje cene v nekaterih primerih povzroči negativen pritisk na kakovost storitev, varnost in delovne pogoje ter ima lahko škodljiv dolgoročni gospodarski učinek na javne naročnike; ker so se pojavili primeri netransparentne oddaje naročil brez resnične konkurence in učinkovitega zunanjega nadzora pri izbirnih merilih, kar kaže, da je treba nujno ustrezneje upoštevati načela preglednosti, enakosti in zakonitosti v vseh fazah javnega naročanja;

T. ker se evropska podjetja, zlasti mala in srednja, zaradi protekcionističnih politik v tretjih državah soočajo z velikimi težavami pri vstopu na mednarodne trge javnih naročil, pri čemer je trg javnih naročil v EU eden najbolj odprtih na svetu, kar podjetja iz EU nepravično postavlja v konkurenčno slabši položaj; ker poleg teh protekcionističnih politik lojalno konkurenco pogosto izkrivljajo vladne subvencije držav nečlanic EU za proizvode, diskriminirajoči ukrepi ter nezadostna vzajemnost in pravna varnost;

U. ker je EU v nabor orodij trgovinske zaščite nedavno dodala instrument za mednarodno javno naročanje in uredbo o tujih subvencijah[1], da bi spodbudila vzajemnost pri dostopanju do mednarodnih trgov javnih naročil in zagotovila enake konkurenčne pogoje za podjetja in proizvode iz EU; ker bi okoljske in socialne zahteve ter zahteve glede delovnih standardov in skrbnega pregleda veljale za gospodarske subjekte iz držav nečlanic EU v skladu z direktivami 2014/23/EU[2], 2014/24/EU, 2014/25/EU in (EU) 2024/1760[3] ter drugo zakonodajo EU;

V. ker sporazuma Svetovne trgovinske organizacije o javnih naročilih iz leta 2012 še niso podpisale vse njene članice, njegova najnovejša različica pa med drugim ne vključuje svetovnih delovnih in okoljskih standardov, sprejetih od njegove sklenitve, niti posodobljenega mehanizma za prilagoditev inflaciji;

W. ker je v sodbah Sodišča Evropske unije o sodelovanju tujih ponudnikov v postopkih javnega naročanja v EU (zadevi C-652/22 in C-266/22) pojasnjeno, da tuji ponudniki iz držav, ki niso sklenile multilateralnega, plurilateralnega ali bilateralnega sporazuma, nimajo dostopa do trga javnih naročil EU; ker je sodišče ponovno potrdilo, da ima EU izključno pristojnost na tem področju in da lahko javni naročniki v primeru, da omenjeni sporazumi niso bili sklenjeni, v skladu s pravom EU omejijo ali izključijo te ponudnike, kar pa lahko privede do različnih nacionalnih praks;

X. ker povečanje geopolitičnih napetosti vodi k preoblikovanju mednarodne trgovine in novi gospodarski dinamiki, povzroča nove strateške odvisnosti zaradi koncentracije in omejene nadomestljivosti uvoza ter ogroža stabilnost dobavnih verig; ker je za to potrebna okrepljena in strateška uporaba javnega naročanja, da bi podprli gospodarstvo EU in njegovo odpornost, zmanjšali škodljive odvisnosti in okrepili njegovo strateško avtonomijo;

Y. ker bi morale politike javnega naročanja spodbujati evropsko konkurenčnost in inovacije;

Z. ker je najnižja cena pomembno merilo za oddajo javnega naročila pri večini razpisov v EU – v nekaterih državah članicah se uporablja celo

---

1 Uredba (EU) 2022/2560 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o tujih subvencijah, ki izkrivljajo notranji trg (UL L 330, 23.12.2022, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj).

2 Direktiva 2014/23/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o podeljevanju koncesijskih pogodb (UL L 94, 28.3.2014, str. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj).

3 Direktiva (EU) 2024/1760 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti in spremembi Direktive (EU) 2019/1937 in Uredbe (EU) 2023/2859 (UL L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

v 95 %[1] primerov ali pa je včasih edino merilo tako v fazi javnega razpisa kot v fazi oddaje javnega naročila; ker Evropski organ za delo v poročilu iz maja 2024 ugotavlja, da lahko zanašanje na merilo najnižje cene, zlasti v delovno intenzivnih sektorjih, kjer stroški delovne sile prevladujejo, prispeva k neprijavljenemu delu in lahko ogrozi kakovost storitev ali proizvodov, trajnostnost in socialne standarde;[2] ker predstavniki malih in srednjih podjetij večkrat poročajo, da javni organi naročniki ne upoštevajo horizontalne socialne klavzule, in ugotavljajo, da oddajajo naročila izključno na podlagi najnižje cene, kar spodbuja neobičajno nizke ponudbe in odvrača od sodelovanja ponudnikov, ki spoštujejo delovno zakonodajo in prakso;

AA. ker je Sodišče Evropske unije v sodbi v zadevi C-395/18 potrdilo, da zahteve iz člena 18(2) Direktive 2014/24/EU, da morajo gospodarski subjekti pri izvajanju javnega naročila izpolnjevati obveznosti na področju okoljskega, socialnega in delovnega prava, pomenijo zavezujoče načelo, enako kot druga načela iz odstavka 1 navedenega člena, in sicer enako obravnavanje, prepoved diskriminacije, preglednost in sorazmernost; ker je v sodbi pojasnjeno tudi, da lahko države članice pri ugotavljanju razlogov za izključitev upoštevajo kršitve podizvajalcev, če se strogo spoštuje načelo sorazmernosti;

AB. ker so javna naročila ključno orodje, s katerim je mogoče dejavno podpreti prehod na trajnostno, vključujoče in pravično gospodarstvo in s katerim je mogoče spodbuditi socialno pravičnost in dostojne delovne pogoje; ker bi bilo treba javne naročnike spodbujati k uresničevanju ciljev javnega interesa z javnimi naročili, med drugim socialnega vključevanja, kakovostnih delovnih mest, enakih možnosti, teritorialne kohezije in podpore socialnemu gospodarstvu;

AC. ker je za sprostitev celotnega potenciala strateških javnih naročil treba pristop, ki upošteva izključno stroške, nadomestiti s pristopom, ki upošteva tudi odpornost ter socialno in okoljsko vrednost, med drugim s spoštovanjem kolektivnih pogajanj in temeljnih pravic delavcev;

AD. ker je sklepanje pogodb s podizvajalci odločilnega pomena za pošteno konkurenco za mala in srednja podjetja ter za izkoriščanje specializiranega strokovnega znanja; ker lahko tudi spodbudi učinkovitost, inovacije ter sodelovanje malih in srednjih podjetij pri javnih naročilih; ker lahko oddajanje naročil verigi podizvajalcev zaradi pravnih nejasnosti in neustreznega izvrševanja zmanjša

---

[1] Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča št. 28/2023, slika 11.

[2] Poročilo Evropskega organa za delo iz maja 2024 z naslovom Evaluating policy responses to prevent undeclared work in public procurement contracts (Ocena političnih odzivov za preprečevanje dela na črno pri javnem naročanju).

odgovornost, poveča tveganje za kršitve delovnega prava in ovira učinkovito izvajanje;

AE. ker morajo vse večjo digitalizacijo postopkov javnega naročanja spremljati strogi ukrepi za kibernetsko varnost, zahteve glede interoperabilnosti ter preproste in usklajene digitalne platforme za predložitev ponudb za javna naročila, pri čemer je treba zagotoviti preglednost in strojno berljivost za analitske namene; ker lahko digitalizacija poleg tega podjetjem, zlasti mikro-, malim in srednjim podjetjem, olajša dostop do javnih naročil in zmanjša birokratsko breme za manjše javne naročnike;

AF. ker bi se morala EU namesto na „samo evropsko“ osredotočiti na največjo možno kakovost, pri tem pa upoštevati širok nabor pogojev, med drugim ceno, varnost, kakovost, trajnostnost, odpornost in delovne pogoje; ker bi se morala osredotočiti tudi na spodbujanje partnerstev z demokratičnimi zavezniki;

AG. ker je kljub ciljem reforme iz leta 2014 in prizadevanjem za bistveno sodelovanje malih in srednjih podjetij pri javnih naročilih njihova udeležba še vedno omejena zaradi velikega obsega pogodb, nesorazmernih upravnih zahtev, neprilagojenih podpornih mehanizmov, ki ne omogočajo učinkovitega konkuriranja večjim subjektom, nejasnosti obvestil o javnih naročilih in ponavljajočih se zamud pri plačilih;

AH. ker lahko strategije javnega naročanja prispevajo h gospodarskemu okolju, ki bo vodilo do lokalne rasti, bogatenja skupnosti, ustvarjanja delovnih mest in dolgoročne finančne stabilnosti, s čimer se bo karseda okrepila vloga malih in srednjih podjetij, vključno z zagonskimi podjetji in organizacijami socialnega gospodarstva, v javnih razpisih;

AI. ker 27. člen konvencije OZN o pravicah invalidov določa načelo enakih zaposlitvenih možnosti na dostopnih in vključujočih trgih dela; ker Direktiva 2014/24/EU o javnem naročanju omogoča socialna merila pri javnih naročilih, med drugim ukrepe za vključujoče zaposlovanje in odpravo socialne izključenosti; ker strategija EU o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 priznava, da so pridržana javna naročila iz Direktive 2014/24/EU eno od orodij, ki jamčijo za standarde dostopnosti;

AJ. ker lahko uporaba merila ekonomsko najugodnejše ponudbe (MEAT) ob upoštevanju življenjskega cikla proizvodov in vpliva na okolje prispeva k razumnim in dolgoročnim odločitvam o javnih naročilih;

AK. ker je prenos evropskih pravil o javnih naročilih v nacionalno zakonodajo včasih neučinkovit, kar povzroča nedoslednosti pri izvajanju, pravno negotovost in ovire za dostop gospodarskih subjektov; ker bi bilo treba pripraviti podrobne smernice za države članice o tem, kako učinkovito prenesti ta pravila, da bi preprečili vrzeli pri izvajanju in dosegli dosledno uporabo;

AL. ker lahko sistematični registri uspešnosti pri izvajanju naročil pomagajo javnim naročnikom, da iz postopkov javnega naročanja hitro izključijo neprimerne akterje, tudi tiste, povezane s kriminalnimi mrežami in tujim vmešavanjem, preprečijo izkoriščanje delovne sile in izboljšajo zanesljivo izvajanje naročil; ker sta učinkovita interoperabilnost in čezmejna dostopnost teh registrov v državah članicah pomembni za večjo preglednost, zaščito javnih sredstev, podporo notranjemu trgu ter krepitev varnosti in celovitosti ključne javne infrastrukture in storitev;

Strateški cilji

1. poudarja, da bi morala evropska javna naročila ostati bistveni steber pravilno delujočega notranjega trga in širšega gospodarstva ter da so potrebne ambiciozne ciljno usmerjene reforme, da bi sprostili njihov resnični potencial, spodbudili proizvodnjo v državah članicah in prispevali k odpornim in varnim strateškim dobavnim verigam; poudarja, da morajo države članice usklajeno izvajati tako obstoječi kot reformirani zakonodajni okvir; poziva Komisijo, naj racionalizira in pojasni cilje javnega naročanja, tudi v zvezi s strateškimi javnimi naročili, tako da določi bolj osredotočen, ekonomsko izvedljiv in natančen sklop ciljev, ki si ne bodo nasprotovali, pač pa bodo jasni in merljivi in bodo prinesli oprijemljiv tržni učinek; zato poziva k večji pravni varnosti in skladnosti, da bodo javni naročniki lažje uporabljali pravila, pri čemer poudarja, da so številni postopki javnega naročanja predolgi, kar zavlačuje bistvene naložbe; dodaja, da bi morala javna naročila poleg uravnoteženega gospodarskega razvoja po vsej EU prinesti vrednost za javnost;

2. meni, da svetovno konkurenco vse bolj oblikujejo ne le tržne sile, temveč tudi državne industrijske strategije, vključno s tujimi subvencijami, presežnimi zmogljivostmi in diskriminacijo pri javnem naročanju, kar ogroža konkurenčnost in odpornost evropskih proizvajalcev; v zvezi s tem poudarja, da je treba izboljšati strateško odpornost in gospodarsko varnost Evrope s spodbujanjem razvoja ključnih in novih industrij v glavnih sektorjih; se zaveda, da je treba utrditi enotni trg in strateško avtonomijo EU, tako da bodo evropsko blago in storitve imeli prednost v ciljnih strateških sektorjih; se strinja, da bi bilo treba preučiti, kako bi lahko javna naročila služila kot ciljno usmerjeno orodje za spodbujanje povpraševanja po inovativnih in trajnostnih evropskih proizvodih in tehnologijah ter za utrditev industrijskih zmogljivosti v EU; poleg tega priznava, da bi lahko merila za vsebino iz EU ali odpornost, če bodo sorazmerna, prispevala k dolgoročni zanesljivosti oskrbe na občutljivih področjih; poudarja pa, da mora prav vsaka strateška usmeritev ostati zasidrana v pravni varnosti, preglednosti in pošteni konkurenci, pri čemer je treba preprečiti razdrobljenost notranjega trga, izkrivljanje mednarodnih zavez in odtujitev strateških partnerjev;

3. je seznanjen, da Komisija trenutno ocenjuje revizijo pravnih okvirov za javna naročila EU; poudarja, da bi moral postopek posvetovanja

vključevati oceno regulativnega učinka, ki bi upoštevala načela prostega trga, in da bi moral biti njegov glavni cilj ustvarjanje vrednosti s tržnimi rešitvami; zato poziva, da se predstavi učinek morebitnih novih pravil, ki naj bi promovirala trajnostne in socialne cilje javnih naročil ter ukrepe za pošteno in učinkovito konkurenco, hkrati pa naj se v največji možni meri odpravijo čezmerne in nepotrebne upravne ovire ter racionalizirajo regulativne določbe; opozarja, da je pri opredeljevanju narave strateških vidikov in njihovem vključevanju v postopke za oddajo javnih naročil pomembna prožnost;

4. zato poziva Komisijo, naj reformo javnih naročil v celoti uskladi s svojimi strateškimi cilji, kot so zmanjšanje birokracije in regulativnih bremen, poenostavitev, visoki socialni in okoljski standardi, ambiciozen lokalni gospodarski razvoj, dostop za mala in srednja podjetja ter povečanje konkurenčnosti in varnosti EU, preprečevanje socialnega dampinga in ohranitev naše gospodarske in industrijske suverenosti, da bi obravnavala škodljive odvisnosti pri nekaterih ključnih proizvodih in storitvah; svari pred ukrepi, ki bi lahko ogrozili katero od teh načel;

5. v kontekstu bližnje reforme opominja na dosledne cilje politike EU, ki se odražajo v različnih predpisih, kot so trajnostnost, delovni standardi, človekove pravice, inovacije, odpornost in krožnost; poudarja, da je treba preprečiti prestrogo prenašanje predpisov v državah članicah, preprečiti nastanek morebitnih ovir pri bližnji reformi, prepoznati in odpraviti glavne ovire za trajnostno in odporno javno naročanje, zagotoviti zanesljivo oskrbo ter poskrbeti za pošteno in učinkovito konkurenco;

6. priznava, da je treba za večjo dostopnost javnih naročil za manjše akterje, med drugim organizacije socialnega gospodarstva, udeležene pri javnem naročanju, in zlasti za mala in srednja podjetja ter zagonska podjetja, s posodobljenimi različicami direktiv skrčiti zakonodajo, ki zdaj obsega 476 členov ali 907 strani in ki mora ohraniti postopkovno naravo, torej določati, kako kupovati, in ne kaj; vendar poudarja, da morajo javni naročniki ohraniti zadostno prožnost, da bodo lahko postopke javnega naročanja prilagajali svojim posebnim potrebam ter tako zagotovili učinkovitost in najboljše razmerje med kakovostjo in ceno;

7. ugotavlja, da mednarodna konkurenca s presežnimi zmogljivostmi in dampinškimi cenami pritiska na številne industrijske sektorje v Evropi, zato meni, da bi bilo treba ob spodbujanju zelenih in socialnih pobud tudi vodilne trge vključiti v javne razpise, da bi okrepili strateško neodvisnost Evrope v ključnih sektorjih z dajanjem prednosti evropskim ponudnikom v teh sektorjih;

8. poudarja, da bi morali pri reviziji poskrbeti, da bodo prihodnja pravila javnega naročanja preprostejša in da se bodo bolje izvajala, naročnikom pa zagotoviti pravno varnost; poudarja, da morajo

pravila o javnih naročilih spoštovati načelo nediskriminacije in biti jasna glede povezave s predmetom, glede na to, da tako zahtevajo načela pravne varnosti in obveznosti iz sporazuma STO o vladnih naročilih, ter glede na število sektorskih zakonov;

9. opozarja na velike pravne in upravne razlike med državami članicami in njihovimi sistemi javnega naročanja, od različnih stopenj avtonomije lokalnih organov do različnih strategij javnega naročanja; priznava, da je oblika direktive koristna, ker dopušča takšno raznolikost, hkrati pa zagotavlja pravno skladnost in vzajemno spoštovanje nacionalnih sistemov; poziva Komisijo, naj glede na bližnjo reformo oceni, kateri pravni instrument je najprimernejši;

10. ponovno poudarja, da bi bilo treba denar davkoplačevalcev uporabljati čim bolj preudarno in pregledno, da bo koristil državljanom in spodbudil trajnostno rast, kjer je to ekonomsko izvedljivo; meni, da bi se bilo treba pri reviziji direktiv osredotočiti na uresničitev ciljev iz leta 2014 in prilagajanje novim izzivom, s katerimi se sooča Evropa; zato meni, da bodo pri reformi še vedno pomembna tri vodilna načela – stroškovna učinkovitost v celotnem življenjskem ciklu, poštena konkurenca in protikorupcijski ukrepi –, ki ne smejo biti žrtvovana;

11. v zvezi s tem priznava, da so javna naročila sicer lahko koristne za doseganje strateških ciljev, kot so inovacije, trajnostnost in podpora strateškim industrijam v Evropi, bistvenim za varnost industrijske proizvodnje in gospodarsko stabilnost, vendar ostajajo orodje za izpolnjevanje nalog, s katerimi naj bi dosegli največjo vrednost za javna davkoplačevalska sredstva ter učinkovito in pregledno javno naročanje blaga in storitev;

12. poziva Komisijo, naj glede na upočasnitev gospodarske rasti in naraščanje javnega dolga skrbno oceni vse pravne spremembe, ki bi lahko dodatno omejile kupno moč javnih naročnikov in razpoložljive prodajalce, saj bi se zaradi teh omejitev na koncu poslabšal dostop državljanov do visokokakovostnih javnih storitev in infrastrukture; poudarja, da je treba ustrezno upoštevati, da so potrebna jasna pravila glede proizvodov in gospodarskih subjektov iz tretjih držav; kljub temu pa svari pred uporabo naročanja v protekcionistične namene; v zvezi s tem poudarja, da bi morali biti dajanje prednosti evropskim proizvodom skladno z zavezami Unije v STO;

13. opozarja, da podporni ukrepi ne bi smeli izkrivljati poštene konkurence; znova poudarja, kako pomembno je, da evropski postopki javnih naročil ostanejo čim bolj odprti, in vztraja, da morajo biti tudi tehnološko nevtralni in temeljiti na konkurenci; poudarja, da bi morala biti dolgoročna komercialna uspešnost vodilno načelo pri ocenjevanju tehnologij za javne naložbe;

Glavni izzivi

14. priznava, da so med državami članicami še vedno velike razlike pri izvajanju in izvrševanju pravil o javnih naročilih, kar zmanjšuje število čezmejnih ponudb ter manjša podjetja in podjetja socialne ekonomije odvrača od sodelovanja, s čimer se ustvarjajo neenaki konkurenčni pogoji; ugotavlja, da se stopnje izvajanja zelenih javnih naročil v državah članicah razlikujejo, pri čemer jih je le tretjina uvedla zavezujoče obveznosti, preostale pa so se odločile za prostovoljni pristop;

15. opozarja, da lahko v zvezi z javnim naročanjem blaga in storitev v skladu z ustavnimi strukturami držav članic, zlasti zaščito regionalne in lokalne samouprave iz člena 4(2) Pogodbe o Evropski uniji, lokalni organi po lastni presoji določijo, kako bodo izpolnili svoje potrebe po javnih naročilih; opozarja, da se lahko odločijo za notranjo dobavo blaga, sodelovanje z drugimi javnimi subjekti ali udeležbo na trgu s postopki javnega naročanja; meni, da bi bilo treba zaščititi in spoštovati svobodo in avtonomijo javnih organov;

16. obžaluje, da se je konkurenca na področju javnih naročil v zadnjem desetletju znatno zmanjšala, kot je poudarjeno v posebnem poročilu Računskega sodišča, zaradi česar se je povečalo število razpisov z eno ponudbo ali brez njih; poleg tega obžaluje, da isto poročilo ugotavlja, da naročniki javna naročila izvajajo v zelo omejenem obsegu in da je delež postopkov, ki uporabljajo necenovna merila za oddajo javnega naročila, zelo omejen; priznava, da je uporaba strateških javnih naročil še vedno omejena zaradi pomanjkanja pravne varnosti pri razlagi zahteve po „povezavi s predmetom naročila“ za naročnike in njihovega posledičnega strahu pred sodnimi postopki;

17. ugotavlja, da postopki javnega naročanja postajajo vse bolj zapleteni in obremenjujoči, kar ustvarja nepotrebne upravne ovire, ki različne dobavitelje, vključno s čezmejnimi dobavitelji, odvračajo od sodelovanja, omejujejo konkurenco in povzročajo zamude pri izvajanju bistvenih javnih projektov; poudarja, da ta vprašanja vplivajo tudi na javne naročnike, zlasti manjše lokalne in regionalne organe; opozarja, da je v posebnem poročilu Računskega sodišča ugotovljeno, da so se upravni postopki od leta 2021 podaljšali; poleg tega ugotavlja, da ni interoperabilne digitalne infrastrukture za platforme za javna naročila in da to še vedno pomeni oviro za podjetja, zlasti mala in srednja podjetja, s čimer se povečujejo neučinkovitosti in stroški;

18. je zaskrbljen, ker je preglednost in izvajanje javnih naročil še vedno nezadostno, kar dokazujejo vztrajno nizka stopnja objavljanja oddaje naročil, omejen dostop do podatkov o njih ter stalna tveganja zlorab, goljufij in korupcije; opozarja, da favoriziranje, nejasna ali pristranska merila za izbor in nezadostni mehanizmi za nadzor, izvrševanje in sankcioniranje ogrožajo zaupanje v javna naročila in pravičnost; poudarja, da je treba uvesti obveznosti glede objave in strožje upravičenosti za vse oddaje naročil s pogajanji brez

predhodne objave, da bi se zagotovila minimalna raven konkurence, sledljivosti in nadzora ter da bi preprečili zlorabo pravnih izjem; poziva Komisijo, naj uporabi napredna digitalna orodja in platforme, da bi povečala preglednost in odgovornost v postopkih javnega naročanja ter preprečila korupcijo;

19. ugotavlja, da imajo javni naročniki že možnost, da prostovoljno in glede na svojo odločitev v klavzulah za dodelitev, tehnične specifikacije ali izvajanje naročil upoštevajo dejavnike, kot so inovacije, odpornost, trajnostnost in socialni vidiki, kar izrecno dovoljujejo direktive iz leta 2014; ugotavlja, da se javna naročila v nekaterih primerih še naprej dodeljujejo predvsem na podlagi merila najnižje cene, tudi zaradi nezadostnega usposabljanja ter finančnih in človeških virov, kar javnim naročnikom otežuje, da bi upoštevali dodatne dejavnike, kot so inovacije ter razmerje med kakovostjo in ceno, kar vodi do neoptimalnih dolgoročnih rezultatov, ki niso usklajeni z interesi državljanov; poudarja, da zanašanje na merilo najnižje cene omejuje zmožnost naročnikov, da upoštevajo operativne stroške in uporabijo izračun stroškov v življenjski dobi;

20. poudarja, da zapletenost, pretirana izbirna merila in vse večje birokratsko breme postopkov javnih naročil nesorazmerno vplivajo na mala in srednja podjetja, lokalna podjetja in nacionalne izvajalce, saj jih odvračajo od sodelovanja in s tem zmanjšujejo raznolikost ponudb ter spodkopavajo trajnostna in inovativna javna naročila; ugotavlja, da se mala in srednja podjetja še vedno spopadajo s težavami pri javnih naročilih, čeprav so bili vzpostavljeni nacionalni in evropski mehanizmi, zlasti zaradi ponavljajočih se zamud pri plačilih v nekaterih državah članicah, nejasnosti in neberljivosti nacionalnih in evropskih obvestil o javnih naročilih ter nepreglednosti v postopkih izbire kandidatov, kar prispeva k občutku nejasnosti v postopkih;

21. opozarja, da je bilo v poročilu Evropskega organa za delo o strateški analizi gradbenega sektorja (2023) in poročilu Komisije o uporabi in izvajanju Direktive (EU) 2018/957 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. junija 2018 o spremembi Direktive 96/71/ES o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev (COM(2024)0320) ugotovljeno, da dolge in zapletene podizvajalske verige lahko povzročijo številne izzive za izvršilne organe na področju dela, če se uporabljajo za izogibanje pravni odgovornosti, in lahko vodijo do nejasne odgovornosti in težav pri zagotavljanju skladnosti s pogodbami o javnih naročilih in delovnimi obveznostmi; v zvezi s tem ugotavlja, da direktiva naročnikom ne zagotavlja zadostnih orodij za učinkovito obravnavanje neizvedbe javnih naročil ter v nekaterih primerih celo ovira organe, ki želijo sprejeti proaktivne ukrepe;

Področja, na katerih so mogoče izboljšave

22. ugotavlja, da se zaradi občutnega povečanja stroškov inflacije in gradnje v EU trenutno odločno zahteva posodobitev pragov za javna

naročila; poziva Komisijo, naj oceni, ali se je mogoče zavzemati za zvišanje pragov na mednarodni ravni in uvede mehanizem, ki bo upošteval stopnje inflacije; poudarja, da zviševanje pragov javnim naročnikom zagotavlja večjo neodvisnost in možnosti za oddajo naročil na podlagi lokalnih potreb; poudarja, da so prekomerno zapleteni postopki, za katere so značilni visoka raven tehnične in pravne zapletenosti skupaj z upravnimi zahtevami, ki so včasih nesorazmerne z vrednostjo pogodb, ena od glavnih težav v sektorju javnih naročil, zato bi si Komisija morala prizadevati, da naredi več, kot se le pogaja o vrednostih pragov;

23. ugotavlja, da šest različnih postopkov javnega naročanja sicer omogoča prožnost, vendar se nekateri od njih, na primer postopki za partnerstva za inovacije, zaradi svoje zapletenosti in birokratskih ovir redko uporabljajo; meni, da se lahko dodana vrednost ustvari z racionalizacijo in usklajevanjem obveznosti javnih naročnikov glede sporočanja podatkov na nacionalni ravni in ravni EU ter osnovnih zahtev glede interoperabilnosti podatkov; meni, da je bistveno, da Komisija in države članice sistematično analizirajo podatke o javnih naročilih na celovit in strukturiran način, da bi opredelile in odpravile vzroke upadanja konkurence in neučinkovitosti v postopkih javnega naročanja;

24. poziva k jasnejšemu razlikovanju med javnimi naročniki in javnimi podjetji; poudarja, da je treba vedno zaščititi in spoštovati svobodo in avtonomijo javnih organov; poudarja, da je z reformo iz leta 2014 izrecno priznana pravica javnih organov, da z lastnimi institucijami, podjetji ali javnimi podjetji neodvisno zagotavljajo in organizirajo svoje storitve; poudarja, da bi morale biti na voljo tudi druge možnosti, in sicer neposredno zagotavljanje storitev s strani javnih ali lokalnih organov, notranje zagotavljanje storitev in javno-javno sodelovanje, ter da mora tako ostati tudi v prihodnosti;

25. poudarja, da bi bilo treba pravila o javnih naročilih za javna podjetja bolje uskladiti s poslovnimi praksami in zagotoviti čim večjo prožnost, da bi preprečili nepotrebne omejitve, inflacijo stroškov in zamude v kritičnih sektorjih, kot sta sektorja energije in gospodarskih javnih služb; meni, da bi morala Komisija to vprašanje analizirati v prihodnji oceni učinka;

26. z zaskrbljenostjo opozarja, da je bilo veliko število gospodarskih subjektov izključenih iz postopkov javnega naročanja zaradi manjših formalnih nepravilnosti v njihovih ponudbah, ne da bi imeli možnost odpraviti te pomanjkljivosti v odprtih postopkih ali postopkih s pogajanji; poudarja, da je ta praksa škodljiva tako za gospodarske subjekte, ki so morda vložili veliko časa in sredstev v pripravo svojih ponudb, kot za javne naročnike, ki bodo morda prisiljeni izključiti potencialno ekonomsko najugodnejšo ponudbo zgolj iz formalnih razlogov; poudarja, da tak togi formalizem spodkopava uspešnost, učinkovitost in konkurenčnost postopkov javnega naročanja; zato poziva k oblikovanju splošnega načela, ki bo omogočalo odpravo ali

pojasnitev manjših nepravilnosti, ne da bi bilo treba preklicati javno naročilo, pod pogojem, da to ne pomeni bistvene spremembe ponudbe, in vztraja, da bi moralo biti to načelo pravilo in ne izjema; poudarja, da je treba v postopkih javnega naročanja uvesti več prožnosti, hkrati pa zagotoviti pravno varnost za javne naročnike, tudi za male in srednje naročnike;

27. spodbuja pošteno konkurenco med ponudniki, tako da se merila za dodelitev načrtujejo ob upoštevanju novih udeležencev, zagonskih podjetij ter malih in srednjih podjetij in inovativnih podjetij, s čimer se spodbujata raznolikost trga in konkurenčno oblikovanje cen;

Digitalna preobrazba evropskega javnega naročanja

28. je trdno prepričan, da bi morala digitalizacija ostati ključni element pri zniževanju stroškov in racionalizaciji javnega naročanja za naročnike in ponudnike, zlasti za zelo majhne subjekte ter mala in srednja podjetja; vendar predlaga, da morajo Komisija in države članice, da bi v celoti izkoristili potencial digitalnih orodij, razmisliti o tem, kako bi morala prihodnja zakonodaja o javnem naročanju varno olajšati in zaščititi digitalizacijo, ne pa zgolj digitalizirati sedanje dolgotrajne analogne postopke; poudarja, da morajo biti platforme za javna naročila opremljene s posodobljenimi, jasnimi in specifičnimi smernicami in navodili, da bodo lahko vsi uporabniki, ne glede na svojo izkušenost, učinkovito krmarili po platformah in jih uporabljali; poudarja, da je treba povečati podporo in usposabljanje javnih naročnikov o uporabi digitalnih orodij;

29. poziva Komisijo, naj pri reviziji pravnega okvira EU o javnem naročanju sprejme pristop „najprej digitalno“; priporoča, naj se posebna pozornost nameni avtomatizaciji in zagotavljanju interoperabilnosti nekaterih postopkov, na primer s prehodom z zastarelega sistema, ki temelji na obveščanju, na sistem, ki temelji na transakcijah, zmanjšanjem števila elektronskih obrazcev ter vključevanjem evropskega enotnega dokumenta za oddajo javnega naročila in sistema eCertis v širše upravne in poslovne sisteme; meni, da bo ta prehod okrepil možnost javnega nadzora v postopku javnega naročanja, zlasti glede na potencial, ki ga ponujajo prelomne tehnologije, kot je umetna inteligenca; meni, da bi s tem prehodom na avtomatizirane sisteme, ki temeljijo na transakcijah, izboljšali zajemanje podatkov v realnem času, racionalizirali postopke javnega naročanja in izboljšali uporabo podatkov, kar bi še zlasti koristilo malim in srednjim podjetjem;

30. poudarja, da je vzpostavitev vseevropske strukture podatkov o javnih naročilih, pri kateri se podatki zbirajo zanesljivo in strukturirano, ključna za spodbujanje boljših informacij in izboljšanje uspešnosti javnega naročanja v državah članicah; poleg tega poudarja, da je pomembno spodbujati interoperabilnost javnih podatkovnih zbirk, da bi lahko subjekti hitreje preverili verodostojnost zahtev in da se preprečijo zahteve po informacijah, ki so že prisotne v različnih

javnih podatkovnih zbirkah; v zvezi s tem pozdravlja pobudo Komisije za evropski podatkovni prostor za javna naročila; meni, da bi bilo mogoče s to pobudo izboljšati preglednost in podpreti preprečevanje zlorabe sredstev, goljufij in korupcije, ter malim in srednjim podjetjem ponuditi priložnosti za javna naročila in zagotoviti, da bo javna poraba ustvarila večjo vrednost z združevanjem evropskih in nacionalnih naborov podatkov o javnih naročilih; poziva Komisijo, naj preuči možnosti za uvedbo digitalnega potnega lista za javna naročila, pri čemer naj posebno pozornost nameni malim in srednjim podjetjem, kot orodje za spodbujanje sodelovanja malih in srednjih podjetij pri javnih naročilih; poudarja, da je treba učinkoviteje uporabljati sedanja orodja, kot so e-Forms, eTender, eCertis in podatkovni prostor za javna naročila, da bi prešli od analognih procesov k popolnoma digitalnim sistemom in da bi bile odločitve o javnih naročilih pametnejše;

31. ugotavlja, da z uvedbo enotnega evropskega dokumenta v zvezi z oddajo javnega naročila ni bil v celoti dosežen cilj poenostavitve in olajšanja sodelovanja podjetij pri javnih naročilih, in sicer zaradi nenehnih operativnih težav, ki še naprej otežujejo dostop podjetij, zlasti zelo majhnih podjetij ter malih in srednjih podjetij, do postopkov javnega naročanja; poziva Komisijo, naj racionalizira in pojasni standardno razpisno dokumentacijo, vključno z enotnim evropskim dokumentom v zvezi z oddajo javnega naročila; spodbuja Komisijo in države članice, naj preučijo, kako bi lahko sisteme javnih naročil povezali z drugimi dobro delujočimi upravnimi sistemi in zbirkami podatkov na nacionalni ravni in ravni EU, da bi izboljšali notranji trg EU;

32. poziva Komisijo in države članice, naj zagotovijo, da se bodo enotni standardi kibernetske varnosti, usklajeni z aktom o kibernetski odpornosti[1] in direktivo NIS2[2], izvajali, kjer je to ustrezno, v celotni zadevni zakonodaji EU o javnih naročilih, ter da se bodo pravila EU o varstvu podatkov spoštovala v vseh fazah postopka javnega naročanja;

---

1 Uredba (EU) 2024/2847 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o horizontalnih zahtevah glede kibernetske varnosti za izdelke z digitalnimi elementi in spremembi uredb (EU) št. 168/2013 in (EU) 2019/1020 ter Direktive (EU) 2020/1828 (Akt o kibernetski odpornosti) (UL L, 2024/2847, 20.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj).

2 Direktiva (EU) 2022/2555 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o ukrepih za visoko skupno raven kibernetske varnosti v Uniji, spremembi Uredbe (EU) št. 910/2014 in Direktive (EU) 2018/1972 ter razveljavitvi Direktive (EU) 2016/1148 (UL L 333, 27.12.2022, str. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

33. poziva k harmonizaciji postopkov elektronske identifikacije in avtentikacije v državah članicah, da bi zagotovili varna, učinkovita in zaupanja vredna digitalna javna naročila po vsej EU;

34. je prepričan, da bi morala Komisija v dialogu z deležniki in socialnimi partnerji oceniti, kateri postopki zagotavljajo nizko dodano vrednost glede na svoje stroške, upravno breme ali prispevek h kakovosti, in jih nato izboljšati, avtomatizirati ali v celoti odpraviti;

35. opozarja na uspešno sprejetje modela javnih naročil GovTech v državah, kot so Poljska, Litva in Danska, ter na to, da je Komisija priznala ta model kot ključno orodje za doseganje ciljev iz digitalnega kompasa EU do leta 2030; meni, da bosta nadgradnja uspešnih nacionalnih izkušenj in spodbujanje razvoja evropskega trga za vladno tehnologijo (GovTech) služila kot priložnost za hiter in učinkovit dostop javnega sektorja do prilagojenih digitalnih rešitev, hkrati pa bosta podpirala digitalno usmerjeno reformo javnega naročanja; poudarja, da je bilo z uporabo vladne tehnologije pri predkomercialnih javnih naročilih občinam z manj finančnimi sredstvi doslej omogočeno oblikovanje večpartnerskih konzorcijev, kar je model, ki ga je za večje nacionalne projekte mogoče razširiti; vendar ugotavlja, da obstajajo nekateri izzivi, ki ogrožajo učinkovito uporabo vladne tehnologije, in meni, da bi jih bilo treba obravnavati v prihodnosti;

Posebna priporočila za izboljšanje evropskega javnega naročanja

36. poziva k reviziji okvira EU za javna naročila, da bi povečali evropsko konkurenčnost, spodbudili bolj trajnostno gospodarstvo, okrepili odpornost, zagotovili pravno varnost, hkrati pa digitalizirali postopke, zmanjšali in poenostavili pravila za javne naročnike in ponudnike ter zagotovili zanesljivost oskrbe z nekaterimi ključnimi tehnologijami, proizvodi in storitvami, spodbujali kakovostna delovna mesta in zagotavljali storitve za državljane, vključno s spoštovanjem kolektivnih pogodb v skladu z nacionalnimi zakoni in praksami; poudarja, da bi morala Komisija predlagati uskladitev tam, kjer lahko zagotovi največjo dodano vrednost, na primer pri digitalnih orodjih za javne razpise in standardizaciji postopkov in struktur za skupna javna naročila na nacionalni in čezmejni ravni; v zvezi s tem spodbuja uporabo digitalnih orodij za javna naročila, da bi olajšali čezmejno udeležbo, in poziva k spodbujanju čezmejnih javnih naročil na enotnem trgu, zlasti v obmejnih regijah; poudarja, da uskladitev ne bi smela biti sama sebi namen, ampak bi se z njo morali izboljšati pravno gotovost, učinkovitost in predvidljivosti ter zmanjšati pretirana upravna bremena za javne naročnike in ponudnike, hkrati pa povečati prožnost, svobodo izbire in avtonomijo za naročnike, da se zagotovi preudarna poraba davkoplačevalskega denarja;

37. poudarja, da je treba usposobiti javne naročnike, pri čemer je treba pojasniti pravila in uporabo meril, ki niso povezana s ceno, pravno podlago za merila ekonomsko najugodnejše ponudbe in spoštovanje

člena 18(2) Direktive 2014/24/EU, da bi javnim naročnikom zagotovili pravno varnost in bi se tako počutili bolj samozavestni pri njihovi uporabi, hkrati pa ohranili ustrezen nadzor in možnosti dostopa do podatkov; spodbuja Komisijo, naj dodatno okrepi strokovnost in usposabljanje uradnikov za javna naročila in predlaga, naj Komisija poveča financiranje za nadaljnje usposabljanje javnih naročnikov, da bi učinkovito izvajali okvir EU za javna naročila;

38. ugotavlja, da oddajanje javnih naročil izključno na podlagi najnižje cene lahko spodbuja nelojalno konkurenco ter škoduje kakovosti, trajnostnosti in socialnim standardom; vztraja, da bi bilo treba oddati več naročil, zlasti za intelektualne storitve, na podlagi najboljšega razmerja med ceno in kakovostjo, kar pomeni, da bi bilo treba ponudbe ocenjevati ne le na podlagi cene, z uporabo meril za ekonomsko najugodnejšo ponudbo (MEAT), temveč tudi na podlagi dejavnikov, kot so kakovost, regionalni in socialni učinek ter neprekinjeno opravljanje kompleksnih in osnovnih storitev; dodaja, da bi bilo treba merilom, ki niso povezana s ceno, pripisati precejšnjo težo pri splošni oceni in končni odločitvi o oddaji naročil, zlasti za inženirske storitve, ki so bistvene za zagotavljanje visokokakovostnih in donosnih projektov na dolgi rok, pri tem pa je treba zaščititi inovacije in odvračati od predložitve neobičajno nizkih ponudb;

39. priporoča, naj Komisija predlaga konkretne ukrepe za boj proti korupciji in povečanje preglednosti pri uporabi postopkov s pogajanji brez predhodne objave, zlasti s krepitvijo prostovoljnega predhodnega obvestila o preglednosti; poziva, naj se ta obvestila objavijo v Uradnem listu Evropske unije in na spletnem mestu ali drugi javni platformi zadevnega javnega naročnika, glede na vrednost javnega naročila; poudarja, da morajo ta obvestila vključevati utemeljitev za uporabo postopka s pogajanji, navajati posebne razloge za oddaljitev od standardnih metod javnega naročanja, brez neustrezne obremenitve javnih naročnikov;

40. poziva k reviziji meril za izključitev v postopkih javnega naročanja, kar jim bo omogočilo boljše obravnavanje posebnih sektorskih tveganj, povezanih z goljufijami, korupcijo in infiltracijo kriminala; poudarja, da različni sektorji potrebujejo ločena prilagojena merila za izključitev, ki odražajo njihovo posebno izpostavljenost; je trdno prepričan, da bi bilo treba javnim naročnikom omogočiti, da postopek javnega naročanja prilagodijo za boj proti kriminalnim dejavnostim in njihovo obravnavanje; poudarja, da bi bilo treba za spodbujanje večje učinkovitosti in poenostavitve določbe v zvezi z razlogi za izključitev poenostaviti z izčrpnim seznamom in jasnim razlikovanjem med obveznimi razlogi za izključitev, ki so namenjeni zaščiti javnega interesa, in neobveznimi razlogi za izključitev, ki so namenjeni zaščiti interesov javnih naročnikov; dodaja, da bi moral biti vsak gospodarski subjekt, ki krši svoje obveznosti iz veljavne delovne in okoljske zakonodaje v skladu s členom 18(2) Direktive 2014/24/EU, dejansko izključen iz zadevnega postopka javnega

naročanja;

41. spodbuja večje čezmejno sodelovanje pri javnem naročanju, če to prinaša jasne koristi, na primer pri velikih projektih, da se povečata učinkovitost in kohezija na notranjem trgu EU; podpira interoperabilno digitalno infrastrukturo, ki omogoča nemoteno izmenjavo podatkov in postopkov v zvezi z javnimi naročili med državami članicami, saj bi to zmanjšalo ovire in povečalo kohezijo trga, kar bo koristilo dobaviteljem vseh velikosti v celotni EU;

42. poziva, naj se v celoti izkoristi vsa prožnost, ki jo zagotavlja Sporazum o vladnih naročilih v zakonodaji EU o javnih naročilih, vsaj za sklepanje pogodb na podcentralni ravni, da bi bistveno poenostavili postopke javnega naročanja; poudarja, da Sporazum o vladnih naročilih omogoča znatno večjo prožnost in bolj racionalizirane postopkovne možnosti v zvezi z izbiro in zasnovo postopkov javnega naročanja. poziva Komisijo, naj oceni možnost, da bi malim javnim naročnikom omogočili uporabo poenostavljenih postopkov z uporabo prožnosti iz direktiv 2014/25/EU in 2014/23/EU, da bi upoštevali njihove omejene vire in strokovno znanje ter zmanjšali nepotrebna upravna bremena, s čimer bi jim omogočili učinkovitejše opravljanje nalog;

43. poudarja, da so različna sektorska pravila o javnih naročilih razdrobljena, zato imajo podjetja in lokalni organi lahko težave pri izvajanju;

44. poziva Komisijo, naj pregleda in oceni pravila javnega naročanja za posamezne sektorje ter jih poenostavi, da bi zmanjšala nepotrebno breme za javne naročnike, hkrati pa zagotovila preglednost, učinkovitost, pravno varnost in prožnost; poziva, naj sektorska zakonodaja ostane usklajena s splošnim okvirjem javnega naročanja ter omejena na tehnične specifikacije;

45. zahteva določitev enotnih smernic, standardiziranih mehanizmov spremljanja, postopkovnih jamstev, neodvisnih nadzornih organov z zadostnimi pooblastili in učinkovitih orodij za izvrševanje in zagotovitev skladnosti, da bi spodbudili pravno varnost, pošteno konkurenco in doslednost pri javnih naročilih v EU, ne da bi pri tem omejili diskrecijsko pravico naročnikov; poudarja, da je treba pri izvajanju podpreti javne naročnike, zlasti tiste z omejenimi upravnimi in gospodarskimi viri, in poskrbeti, da naročniki spoštujejo dogovorjene pogodbene obveznosti; poudarja, da je načelo sorazmernosti pomembno, kar pomeni, da morajo biti odločitve javnega naročnika ter zahteve in pogoji, določeni v ponudbi, razumno usklajeni z naravo in obsegom naročila; poziva Komisijo, naj pojasni ta koncept, da bi spodbudila uporabo meril, ki niso le cenovna;

46. ugotavlja, da je večja integracija trga javnih naročil bistvena za doseganje strateških ciljev EU, pod pogojem, da se pri tem v celoti upošteva pristojnost držav članic, da opredelijo svoje strateške

prednostne naloge; poudarja, da je treba pri vseh prizadevanjih za standardizacijo postopkov javnih naročil v celoti spoštovati načelo subsidiarnosti in ohraniti nacionalno prožnost;

47. poudarja, da bi bilo treba podpreti prizadevanja malih in srednjih podjetij za raziskovanje trgov drugih držav članic; poziva k izmenjavi primerov dobre prakse po vsej EU in poenostavitvi čezmejnih postopkov javnega naročanja; poziva države članice, naj spodbujajo sodelovanje podjetij pri čezmejnih javnih naročilih, tako da v razpisnih postopkih ne uporabljajo jezikovnih meril za zavrnitev ponudb;

48. poziva Komisijo, naj čim bolj racionalizira upravne postopke, da bi zmanjšala bremena, izpopolnila izbirna merila za učinkovito javno naročanje in povečala upravne zmogljivosti; meni, da standardizirana merila omogočajo dostopnejše in privlačnejše pogodbe za mala in srednja podjetja, kar je bistveno za spodbujanje širše udeležbe in inovacij v sektorju; zato odločno priporoča izdajo standardiziranih meril v obliki nezavezujočih smernic Komisije;

49. priporoča da se v postopek javnega naročanja vključijo napredna podatkovna analitika in tehnologije umetne inteligence in s tem uvedejo okrepljeni mehanizmi za preglednost in nadzor pri javnih naročilih, namenjeni odkrivanju potencialnih neskladnosti, nepravilnosti, goljufij, tveganj za nacionalno varnost in korupcije v realnem času; v zvezi s tem spodbuja Komisijo, naj podpre razvoj platforme za analitiko tveganja, ki temelji na podatkih, povezane z registri dobaviteljev ter podatkovnimi zbirkami EU in nacionalnimi podatkovnimi zbirkami o izključitvi iz podatkovne zbirke za javna naročila, tudi z vključevanjem podatkov o javnih naročilih, podjetjih in sankcijah, da bi omogočili proaktivno odkrivanje goljufij in spremljanje integritete;

50. meni, da bi uvedba evropskega mehanizma, ki bi javnim naročnikom zagotavljal čezmejno izmenjavo informacij o gospodarskih subjektih, ki so bili izključeni iz trgov javnih naročil, in trajanju njihove izključitve v skladu s členom 57 Direktive 2014/24/EU olajšala izvrševanje, poenostavila postopke, zaščitila javna sredstva in enake konkurenčne pogoje na notranjem trgu ter okrepila varnost in celovitost kritične javne infrastrukture in storitev; ugotavlja, da čezmejna izmenjava informacij o izključitvi določenega trgovca v eni državi članici ni predpogoj za izključitev tega trgovca v drugi državi članici;

51. poziva Komisijo, naj preuči izvedljivost registra EU za izjave o interesih na področju javnega naročanja, ki bo upošteval vrednost pogodb in omogočil identifikacijo osebnih ali poklicnih povezav med javnimi naročniki in ponudniki, da bi preprečili nasprotje interesov, ki bi lahko vplivalo na celovitost postopka, in zagotovili obstoj zanesljivih mehanizmov žvižgaštva;

52. meni, da je treba prakse javnega naročanja dodatno poenostaviti in jih standardizirati; podpira uvedbo, kjer je ustrezno, predlogov za oddelke standardiziranih pogodb v vseh državah članicah, da bi bili razpisni postopki enotnejši, da bi zmanjšali upravna bremena in zagotovili pravno jasnost za javne naročnike in gospodarske subjekte, hkrati pa ohranili prilagodljivost za tržno usmerjene rešitve; poleg tega ugotavlja, da bi z uvedbo standardnih predlog oddelkov pogodb v državah članicah spodbudili tudi vključevanje podatkov o pogodbah v digitalne platforme, kar bi olajšalo sledenje in primerjavo; meni, da taka standardizacija znatno prispeva k upravni učinkovitosti in zmanjšanju transakcijskih stroškov, saj javnim naročnikom omogoča racionalizacijo priprave razpisne dokumentacije, gospodarskim subjektom pa ponovno uporabo elementov prejšnjih ponudb, zlasti kadar sodelujejo v več postopkih javnega naročanja; opozarja na uporabo standardnih modelov, ki bi morali omogočati krajše in skladnejše razpisne dokumente;

53. pozdravlja dejstvo, da je Komisija dala prednost zmanjšanju bremena zakonsko predpisanih zahtev glede poročanja za podjetja, in sicer za 25 % in 35 % za mala in srednja podjetja; poziva, naj se ta prednostna naloga izvaja v vseh sektorjih in naj se na tej podlagi oceni prihodnji pregled javnih naročil;

54. poziva Komisijo, države članice in javne naročnike, naj v celoti izkoristijo razpoložljiva orodja, kot je zbirka orodij EU za trgovinsko zaščito, da bi preprečili nelojalno konkurenco iz tretjih držav, zaradi katere je sodelovanje držav EU v njihovih postopkih javnega naročanja diskriminirano, in uporabljajo strogo načelo vzajemnosti z učinkovito uporabo instrumenta EU za mednarodno javno naročanje, zlasti pri dostopu do strateških sektorjev trga javnih naročil EU; opozarja, da lahko EU v odziv na kršitve mednarodnih trgovinskih pravil, vključno s povečanjem carin, ki niso v skladu s pravili STO, omeji dostop do svojih trgov javnih naročil; poleg tega poziva k odločnemu ukrepanju z uredbo o tujih subvencijah[1]; poudarja tudi možnosti, ki jih ponuja Uredba (EU) 2023/2675[2] o zaščiti Unije in njenih držav članic pred gospodarsko prisilo, ki jo izvajajo tretje države; poudarja, da so postopki pred izvajanjem izravnalnih ukrepov prepočasni; poziva Komisijo in Svet, naj omogočita postopke, ki bodo omogočali hitrejši odziv; opozarja, da tretje države, ki niso vključene v Sporazum o vladnih naročilih ali niso sklenile mednarodnega sporazuma z EU, ne morejo zahtevati enake obravnave in vzajemnega dostopa na področju javnih naročil, kot je navedeno v

---

1 Uredba (EU) 2022/2560 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o tujih subvencijah, ki izkrivljajo notranji trg (UL L 330, 23.12.2022, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj).

2 Uredba (EU) 2023/2675 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. novembra 2023 o zaščiti Unije in njenih držav članic pred gospodarsko prisilo, ki jo izvajajo tretje države (UL L, 2023/2675, 7.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2675/oj).

sodni praksi Sodišča Evropske unije (zadeva C-652/22);

55. opozarja, da bi bilo treba spoštovati pogoje iz Konvencije Mednarodne organizacije dela št. 94 o določbah o delu, ter meni, da države, ki teh pogojev ne spoštujejo, ne bi smele imeti dostopa do postopkov javnih naročil EU;

56. ugotavlja, da se velik delež naročil v večini držav članic dodeli na podlagi ponudbe z najnižjo ceno; poudarja, da je treba zagotoviti, da podjetja iz tretjih držav ne bodo pridobila nepoštene prednosti v postopkih javnega naročanja z neposrednimi ali posrednimi državnimi subvencijami, s čimer bi izkrivljali pošteno konkurenco na notranjem trgu; poziva Komisijo in države članice, naj odločno ukrepajo proti subjektom, ki niso iz EU in izkoriščajo te subvencije za zniževanje cen ali prevlado v javnih naročilih na način, ki ni v skladu s pravili EU o konkurenci; priporoča vzpostavitev jasnih in preglednih pravil za izključitev subjektov, ki niso iz EU, in podjetij s sedežem v EU, katerih podizvajalci iz tretjih držav so večkrat kršili pravo EU; nadalje poziva h konvergenci med državami članicami glede pravil, ki urejajo sodelovanje ponudnikov iz tretjih držav v javnih razpisih, zlasti v primeru, ko se projekti financirajo z evropskimi sredstvi;

57. poudarja, da lahko neobičajno nizke ponudbe, zlasti ponudnikov iz tretjih držav, ogrozijo učinkovito izvajanje javnih naročil, standarde kakovosti ter nacionalno varnost, zlasti v okviru kritične infrastrukture; poziva k strožjim ukrepom za odkrivanje in obravnavanje takih ponudb, tudi z neodvisnimi ocenami stroškov in jasnimi obveznostmi naročnikov, da zavrnejo ponudbe, če utemeljitev za neobičajno nizko ceno ni zadostna ali prepričljiva; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj predlaga jasno metodologijo za opredelitev pojma „neobičajno nizka cena“, da bi javnim naročnikom zagotovili večjo pravno varnost in praktične smernice pri ocenjevanju naročnikov;

58. poziva Komisijo, naj jasno določi, da ponudniki iz tretjih držav niso upravičeni do sodelovanja v postopkih za oddajo javnega naročila, ki se izvajajo v EU, če njihova matična država na podlagi večstranskega ali dvostranskega sporazuma o javnih naročilih, podpisanega z EU, ponudnikom iz EU ne omogoča vzajemnega dostopa do trga;

59. poziva k nadaljnji uporabi odstopanj za najbolj oddaljene regije glede na posebne izzive, s katerimi se spopadajo ta območja; poleg tega priznava edinstvene okoliščine skupnosti, ki prebivajo v obmejnih regijah EU in sodelujejo v rednih čezmejnih gospodarskih in socialnih izmenjavah s sosednjimi državami, ki niso članice EU;

60. si prizadeva zagotoviti, da bodo javna naročila vključevala mehanizme, ki podpirajo regionalno gospodarsko odpornost,

ustvarjanje kakovostnih lokalnih delovnih mest in vzdržnost lokalnih gospodarstev, kar bo prispevalo k bolj uravnoteženi porazdelitvi gospodarske dejavnosti med mestnimi in podeželskimi območji; v zvezi s tem poudarja vlogo kmetijskih proizvajalcev in njihovih dobavnih verig ter izjemno pomembno vlogo storitev splošnega gospodarskega pomena; poziva Komisijo, naj oceni priporočilo iz Draghijevega poročila, da se pri javnih naročilih, kadar je to potrebno in mogoče, javnim naročnikom omogoči določitev izrecne minimalne kvote za izbrano lokalno proizvedeno blago; poudarja, da bi morale prakse javnih naročil spodbujati gospodarsko rast, ne pa neupravičeno dajati prednost določenim sektorjem ali regijam, hkrati pa priznava, da je treba poskrbeti, da bodo lahko javni naročniki po potrebi bolj upoštevali socialna in trajnostna merila, vključno z okoljskimi in podnebnimi vidiki;

61. priznava posebne značilnosti in strateško vlogo, ki jo imajo javna naročila pri izboljševanju prehranske varnosti in odpornosti EU ter da je treba bolje uporabljati trajnostna in podnebna merila, podpirati kmete v EU in spodbujati bolj zdrave prehranjevalne navade ter trajnostne in zdrave prehranske politike;

62. podpira večjo prožnost v javno-javnih partnerstvih, ki javnim organom omogoča učinkovitejše sodelovanje za izboljšanje zagotavljanja storitev in zmanjšanje stroškov; poziva države članice, naj razmislijo o vzpostavitvi javno-zasebnega partnerstva in dialoga pri javnem naročanju, da bi izboljšale učinkovitost postopkov naročanja in sodelovanje med javnimi organi in podjetji; priporoča prenovo opredelitve javno-javnega sodelovanja v sedanji direktivi, da bi se za tako sodelovanje štele vse pogodbe ali dogovori, sklenjeni med dvema ali več javnimi naročniki; poziva Komisijo, naj razmisli o izvzetju sodelovanja med javnimi organi (javno-javno sodelovanje) za učinkovito izpolnjevanje nalog s področja uporabe direktiv o javnem naročanju brez dodatnih omejevalnih pogojev;

63. poudarja, da se z razvojem in uporabo zaupanja vrednih, visokokakovostnih in preglednih oznak in certifikatov trajnostnosti javnim naročnikom zagotavlja pomoč pri uresničevanju ciljev glede trajnostnosti ter zmanjšujeta upravno breme in potreba po poglobljenih tehničnih ocenah; poziva Komisijo, naj spodbuja in nadalje razvija te oznake na ravni EU ter zagotovi njihovo verodostojnost in uporabnost v vseh sektorjih;

64. ugotavlja, da javni naročniki že sodelujejo pri trajnostnih in podnebju prijaznih javnih naročilih, ki temeljijo na celovitih predpisih o trajnostnosti na ravni EU, nacionalni in regionalni ravni;

65. poudarja, da imajo javni naročniki pravico, da upoštevaje sodno prakso Sodišča Evropske unije (vključno z zadevo C-395/18) v dokumentacijo o javnih naročilih vključijo zahteve, ki temeljijo na

nacionalnem delovnem pravu, kot so zavezujoče kolektivne pogodbe, minimalni standardi zaposlovanja, določbe o enakem plačilu in druga ustrezna socialna merila; pozdravlja pojasnilo Sodišča Evropske unije, da imajo socialne in okoljske obveznosti v horizontalni socialni klavzuli „poglavitno vrednost, katere spoštovanje morajo države članice zagotoviti“; poziva Komisijo, naj pripravi smernice in pravni okvir, vključno s pojasnitvijo njegove vsebine in praktične uporabe, da bi zagotovila pravno varnost, javnim naročnikom pa omogočila, da po lastni presoji uporabljajo ta merila, ne da bi jim pretila nesorazmerna pravna tveganja;

66. priznava, da ima družbeno odgovorno javno naročanje velik potencial pri spodbujanju dostojnega dela, socialne vključenosti in trajnostnega razvoja; spodbuja naročnike, naj v postopke javnega naročanja sistematično vključujejo socialna merila, hkrati pa zagotovijo ekonomsko izvedljivost, prožnost in subsidiarnost; poziva Komisijo, naj oceni vključitev socialnih meril v postopke javnega naročanja ter pripravi jasen pravni in politični okvir ter praktične smernice, vključno glede pravne jasnosti in s primeri dobre prakse, ki bodo javnim naročnikom omogočili učinkovito in pravno utemeljeno izvajanje družbeno odgovornega javnega naročanja; priznava, da se lahko z vključitvijo socialnih klavzul, kot so zahteve v zvezi z delovnimi pogoji, kolektivnimi pogajanji in spoštovanjem pravic delavcev, znatno izboljša kakovost in zanesljivost rezultatov javnih naročil; poziva Komisijo, naj pri reviziji pojasni, da so zahteve iz člena 18(2) Direktive 2014/24/EU, ki se nanašajo na okoljsko, socialno in delovno pravo, zavezujoče;

67. meni, da bi morali postopki javnega naročanja spodbujati in nagrajevati inovativne in trajnostne rešitve, ki lahko spodbudijo gospodarski razvoj; poudarja pomen uvedbe in izvajanja trajnostnih meril v vseh državah članicah na način, ki odraža veljavno zakonodajo EU; poziva Komisijo, naj v okviru prihodnjega preverjanja ustreznosti zakonodaje EU o javnih naročilih oceni smiselnost uvedbe sektorskega nabora trajnostnih meril, ki bo zajemal vzorčna merila za oddajo naročil in tehnična merila, metodologije preverjanja in pogodbene določbe, da bi olajšali postopno sprejemanje bolj trajnostnih praks javnega naročanja, zagotovili jasnost za javne organe naročnike, hkrati pa jim omogočili, da zahteve prilagodijo posameznim sektorjem in lokalnim gospodarskim zmogljivostim; poziva Komisijo, naj preuči, kako bi lahko vidike, povezane s trajnostnostjo, bolje vključili v uporabo načela ekonomsko najugodnejše ponudbe, da bi spodbudili inovacije in učinkovito rabo virov; poziva Komisijo, naj razvije sklop meril za spodbujanje inovacij na področju trajnostnih tehnologij in povečanje konkurenčnosti EU na prihodnjih vodilnih trgih; meni, da bi morala biti krepitev trga sekundarnih materialov del tega pristopa; v zvezi s tem poudarja, da bi moral biti razvoj nabora orodij pogojen z dokazljivimi dokazi, da (a) ne obvezuje javnih naročnikov ali naročnikov k nesorazmernim

stroškom ali povzročanju nezdružljivosti ali tehničnih težav, (b) upošteva življenjski cikel, raznolikost in razpoložljivost ustreznih proizvodov in storitev ter spoštuje načelo tehnološke nevtralnosti in (c) ohranja pošteno konkurenco;

68. priporoča izvajanje strateških modelov javnega naročanja, ki dajejo prednost interesom EU in njenih držav članic ter dolgoročni vrednosti in odpornosti pred kratkoročnim zmanjšanjem stroškov, ter ponujajo vodilne tržne priložnosti za proizvode, pri katerih se upoštevajo cilji EU, predvsem v strateških sektorjih;

69. poziva Komisijo, naj v okviru prihodnjega pregleda okvira za javna naročila opravi poglobljeno oceno učinka možnih načinov in posledic dajanja prednosti načelu „dajanja prednosti evropskim proizvodom“ pri javnih naročilih, povezanih s strateškimi industrijami, da se zagotovi kontinuiteta kritičnih zmogljivosti v državah članicah ter povečajo odpornost, varnost, konkurenčnost in strateška avtonomija; poudarja, da bi morala Komisija skrbno oceniti morebitne stroškovne posledice, tveganja omejevanja dostopa do najsodobnejših tehnologij ter učinke na kakovost storitev in proizvodov in obenem ohraniti skladnost z mednarodnimi pravnimi zavezami EU in ne izključiti podobno mislečih partneric; poudarja, da ukrepi za spodbujanje udeležbe evropskih podjetij ne bi smeli pomeniti protekcionizma ali izkrivljanja konkurence; v zvezi s tem priznava, kako pomembna so podjetja, ki vlagajo in ponovno vlagajo v EU, krepijo gospodarstvo EU, ščitijo blaginjo delavcev in koristijo lokalnim skupnostim; poleg tega poziva Komisijo, naj preuči možnosti za spodbujanje sodelovanja podjetij s sedežem v EU v postopkih javnega naročanja za projekte, ki jih financirajo institucije EU, ali z razširitvijo sistema preferencialov iz člena 85 Direktive 2014/25/EU na javna naročila, ki jih oddajo javni naročniki, in iz člena 15 Direktive 2014/24/EU za ciljane strateške sektorje;

70. poziva, naj se v postopke javnega naročanja za projekte, ki so strateškega pomena za EU, zlasti s področja kritične infrastrukture, naprednih tehnologij in kritičnih surovin, vključijo določbe, ki javnim naročnikom omogočajo, da od gospodarskih subjektov zahtevajo, da vzpostavijo industrijska partnerstva s pravnimi subjekti s sedežem v EU; meni, da bi morala ta partnerstva vključevati klavzule, ki bi zagotavljale prenos tehnologij, strokovnega znanja ali ključnih tehničnih znanj in spretnosti na partnerje s sedežem v EU, ob popolnem spoštovanju prava Unije in mednarodnih zavez;

71. poudarja, da se upravljavci elektroenergetskih omrežij zaradi daljših dobavnih rokov in stroškov spopadajo s posebnimi izzivi; poziva k poenostavitvi postopkov javnih naročil za upravljavce elektroenergetskih omrežij ter omogočanju njihove prožnosti in učinkovitosti; se zavzema za izboljšanje skladnosti predpisov EU, ki vplivajo na javno naročanje za elektroenergetska omrežja;

72. poudarja, da je treba sprostiti naložbe na trgu javnih naročil in koncesij, ter poziva Komisijo, naj preuči, ali sedanji okvir za trajanje koncesijskih pogodb ustrezno odraža naložbe koncesionarjev po podelitvi koncesije, ter preuči, ali bi večja prožnost pripomogla k spodbujanju takih naložb;

73. poudarja, da je treba preprečiti nepotrebna upravna bremena za javne kupce in gospodarske subjekte, tudi za mala in srednja podjetja ter mikropodjetja; poudarja, da je treba pri reviziji zakonodaje EU o javnem naročanju vedno razmišljati o zapletenosti in zmanjšanju birokracije, da sodelovanje gospodarskih subjektov v javnih naročilih ne bi bilo ovirano; poziva Komisijo, naj pri ocenjevanju možnosti za uvedbo novih meril za javna naročila zagotovi, da se posebna pozornost nameni fazi, v kateri so takšne zahteve vključene v postopek javnega naročanja; poudarja, da je treba posebno pozornost nameniti temu, ali so ta merila vključena v merila za oddajo naročil ali v dokumentacijo za postopek javnega naročanja v zgodnejših fazah, saj bi se s tem zagotovili pravna jasnost in praktična izvedljivost za javne naročnike in gospodarske subjekte;

74. podpira modernizacijo meril za javna naročila, da bodo odražala napredek na področju tehnologije in varnosti ter zagotovila, da bodo novi okviri javnega naročanja omogočali prožne odzive na spreminjajoče se gospodarske in geopolitične razmere, hkrati pa ohranili avtonomijo držav članic pri upravljanju njihovih politik javnega naročanja; ugotavlja, da se konkurenčnost EU gradi skupaj z visokimi socialnimi in okoljskimi standardi na notranjem trgu; poudarja, da bi bilo treba v prihodnjih okvirih za javna naročila izboljšati te prednosti, ne pa jih zmanjšati, da bi okrepili akterje EU pri javnih naročilih;

75. poudarja pomen akta o neto ničelni industriji[1] kot primer uporabe meril odpornosti, povezanih z zanesljivostjo oskrbe, kakovostnim delovnimi mesti, prispevkom k vodilnemu položaju in konkurenčnosti EU v industriji, spoštovanjem standardov kibernetske varnosti in zmanjšanjem odvisnostjo od ene same države nečlanice EU, ki ni del mednarodnih sporazumov o javnem naročanju;

76. podpira nadaljnjo digitalizacijo postopkov javnega naročanja, da bi zmanjšali upravno breme, izboljšali učinkovitost in konkurenčnost, povečali preglednost ter olajšali dostop za mala in srednja podjetja ter čezmejne ponudnike, hkrati pa zagotovili skladnost z varnostnimi standardi;

---

[1] Uredba (EU) 2024/1735 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o vzpostavitvi okvira ukrepov za krepitev ekosistema proizvodnje neto ničelnih tehnologij Evrope in spremembi Uredbe (EU) 2018/1724 (UL L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

77. poziva k okrepljenim podpornim mehanizmom za zelo majhne subjekte, mala in srednja podjetja, zagonska podjetja in akterje socialnega gospodarstva, da bi jim omogočili učinkovito konkuriranje na javnih razpisih, med drugim s programi tehnične pomoči, ter povečanjem zmogljivosti za mala in srednja, zagonska in socialna podjetja; meni, da je za povečanje udeležbe malih in srednjih podjetij v javnih naročilih ključno, da se jim zagotovita večje število smernic in podpora; poudarja, da je treba zmanjšati birokratske omejitve, ki nesorazmerno vplivajo na udeležbo malih in srednjih podjetij, zagonskih podjetij in podjetij v razširitveni fazi, ter po ustreznih ocenah učinka in obveznem testu, ki ga Komisija opravi za vsa nova pravila za mala in srednja podjetja ter zagonska podjetja; poudarja učinkovitost pobud za dialog, ki malim in srednjim podjetjem pomagajo pri boljšem poznavanju načel javnega naročanja, javnim naročnikom pa omogočajo zbiranje informacij za oblikovanje bolj uravnoteženih meril in zmanjšanje upravnih bremen; podpira, kjer je to primerno, razširjeno uporabo nabavnih praks javnih kupcev pred oblikovanjem javnih razpisov, pa tudi omejitve prevelikih zahtev glede finančne zmogljivosti in dokazov o pretekli donosnosti; opozarja, da je treba mala in srednja podjetja podpirati pri opredeljevanju partnerjev;

78. poziva k nujni poenostavitvi izbirnih meril in v zvezi s tem poziva Komisijo, naj preuči, ali bi lahko vzpostavitev digitalne podatkovne zbirke na ravni EU za predkvalificirana mala in srednja podjetja ter manjše akterje pripomogla k racionalizaciji postopkov in izboljšanju dostopa do javnih razpisov; ugotavlja, da bi se lahko akreditacijski sistemi uporabili za določanje tehnične in finančne zmogljivosti podjetij ter preverjanje njihove poklicne integritete pred razpisnim postopkom in da bi morala merila poklicne integritete zajemati njihovo preteklo skladnost z zakonodajo, ki se uporablja na področju dela, človekovih pravic in okolja; poudarja, da sta lahko učinkovita interoperabilnost in čezmejna dostopnost teh registrov v državah članicah bistveni za izboljšanje preglednosti, zaščito javnih sredstev, podporo notranjemu trgu ter izboljšanje varnosti in celovitosti kritične javne infrastrukture in storitev;

79. poudarja, da mora okvir EU za javna naročila malim in srednjim podjetjem, subjektom socialnega gospodarstva in lokalnim podjetjem zagotoviti pravičen dostop s spodbujanjem poenostavljenih postopkov, tudi z zagotavljanjem, da podjetjem v svoji vlogi za oddajo ponudb ni treba ponovno predložiti informacij, ki so že javno dostopne, in z uporabo sorazmernih zahtev glede na lokalne razmere; poziva Komisijo, naj razmisli o uporabi razdelitve naročil na manjše sklope, kar bi spodbudilo konkurenco in preprečilo prevlado velikih subjektov, hkrati pa priznava, da se naročila ne bi smela razdeliti, če tega ne upravičujejo dejanski tehnološki razlogi ali razlogi učinkovitosti; poudarja, da je razdelitev na manjše sklope še posebej pomembna za storitve inženiringa, gradnje in načrtovanja, saj lahko

prispeva h konkurenci, zagotovi udeležbo malih in srednjih podjetij ter mikropodjetij in omogoči ciljno usmerjeno uporabo specializiranega strokovnega znanja; poudarja, da so potrebne jasne smernice, ki bodo določale, kdaj je se pogodbe upravičeno ne razdelijo; ugotavlja, da je delitev sklopov tudi učinkovito sredstvo za preprečevanje verig podizvajalcev;

80. meni, da bi moral okvir za javna naročila ponudnikom in javnim naročnikom omogočati, da manjkajoče dokaze predložijo v poznejši fazi postopka, s čimer bi se poenostavili in pospešili postopki javnega naročanja, na primer z razširitvijo člena 56(3) Direktive 2014/24/EU; priporoča, da se sodelovanje zagonskih podjetij ter malih in srednjih podjetij spodbuja s prilagoditvijo togih referenčnih zahtev, ki nesorazmerno ovirajo nova podjetja; poziva k večji prožnosti izbirnih meril, kjer je primerno, da se zagonskim podjetjem omogoči pravičen dostop do priložnosti za javna naročila, pri čemer se naj ohranita preglednost in konkurenca; poudarja, da je treba pri zahtevi, da mala in srednja podjetja predložijo evidence o pogodbah, razmisliti o prožnosti;

81. poziva Komisijo, naj poskrbi za večjo dostopnost in preglednost postopkov javnega naročanja, tako da pripravi lahko razumljive povzetke preglednic ali preglede javnih razpisov, v katerih bodo jasno opisane priporočene tehnične specifikacije in zahteve za naročeno delo ali storitev; poziva, naj Komisija upošteva zlasti podjetja z manj izkušnjami, ki bi morala ta orodja uporabiti, da bi dokumentacijo za oddajo javnega naročila bolje razumela in si jo bolje razlagala;

82. ponovno poudarja, da je treba za pravičen dostop do postopkov javnega naročanja poenostaviti in pojasniti pravila za javne naročnike;

83. poudarja, da izkušnje z javnimi naročili, kot so gradbeni projekti, kažejo, da omogočanje alternativnih predlogov (variantnih ponudb) pomaga javnim naročnikom pri bolj inovativnem, uspešnejšem in stroškovno učinkovitejšem naročanju storitev; poudarja, da je inovativne rešitve lažje vključiti v javna naročila, kadar so variantne ponudbe na splošno dovoljene, in da bi bilo treba za učinkovito vključitev podjetniškega znanja in izkušenj v oddajo javnih naročil na splošno dovoliti alternativne predloge (variantne ponudbe), razen če se naročnik izrecno odloči, da jih izključi (izvzetje); poziva Komisijo, naj preuči dopustnost alternativnih predlogov (variantnih ponudb) na podlagi člena 45(1) Direktive 2014/24/EU;

84. poziva Komisijo, naj poskrbi za dosledno uporabo načela „samo enkrat“ na vseh ravneh upravljanja pri javnih naročilih, tako da bodo morali ponudniki organom in upravam le enkrat predložiti določene standardne informacije, da se zmanjša upravno breme; priznava, da

se s tem, ko se ponudnikom dovoli, da uporabljajo lastne izjave o skladnosti namesto da bi morali v začetni fazi predložiti številne upravne dokumente, pogosto zmanjšajo bremena in poveča učinkovitost; poziva Komisijo, naj opredeli, kje bi se lahko te prakse ustrezno uporabljale, hkrati pa zagotovi pravno jasnost in zaščitne ukrepe;

85. meni, da so pridržana javna naročila za nekatere storitve dobra praksa, ki podpira socialno ekonomijo; predlaga, da bi se lahko v primeru enakovrednih ponudb prednost dala malim in srednjim podjetjem ter inovativnim akterjem na trgu ali da bi se lahko uporabljala pridržana javna naročila ali pridržan del izvedbe naročila; v zvezi s tem poudarja učinkovitost pridržanih pogodb pri podpiranju zaposlovanja invalidov z javnimi naročili, hkrati pa ugotavlja, da je njihovo izvajanje mogoče še izboljšati;

86. priznava, da sklepanje pogodb s podizvajalci sicer omogoča večjo prožnost, dostop do specializiranih znanj in spretnosti ter prihranke pri stroških, a lahko prinese tudi morebitna tveganja, kot so zmanjšana odgovornost, povečano tveganje kršitev pravic delavcev in ovire za učinkovito izvrševanje; poziva Komisijo, naj oceni učinek javnih naročil, ki jih izvajajo predvsem izbrani ponudniki z neposrednimi delavci, in priporoča, naj pravila o javnem naročanju spodbujajo podjetja, da imajo dovolj lastnega osebja za izvajanje projektov, za katere so jim dodeljena javna naročila; poziva Komisijo, naj razmisli o uvedbi natančno opredeljene ureditve za solidarno odgovornost gospodarskih subjektov in podizvajalcev ter za zagotovitev preglednosti v zvezi z vključenimi podizvajalci in deležem naročila, ki ga izvajalec namerava oddati v podizvajanje, da bi prekinili zlorabo podizvajanja in zaščitili pravice delavcev ter povečali preglednost in odgovornost v celotni dobavni verigi;

87. podpira prožnost pri določanju cen pogodb s podaljšanjem najdaljšega trajanja okvirnih sporazumov za javne naročnike, uvedbo določb, ki omogočajo prilagajanje cen kot odziv na nesorazmerno povečanje stroškov, ki ga ponudnik ne bi mogel razumno predvideti, kot so inflacija, povečanje materialnih stroškov ali stroškov energije in spremembe delovne zakonodaje, zagotavljanje izvedljivosti pogodb brez finančnega pritiska na javne organe, ter razširitev postopka s pogajanji kot načela za naročila, ki sledijo okvirnemu sporazumu;

88. ugotavlja, da se pravila o javnem naročanju inovativnih rešitev še vedno premalo uporabljajo; poziva k oceni potrebe po vzpostavitvi dodatnih posebnih pravil za javna naročila za znanstvenoraziskovalne in inovacijske projekte, pri čemer je treba priznati njihovo ključno vlogo pri spodbujanju gospodarskega in tehnološkega napredka ter poskrbeti za učinkovito uporabo javnih sredstev; opozarja, da so potrebne dodatne in ustrezne določbe, s katerimi bi se zaščitile pravice intelektualne lastnine ponudnikov, tudi med postopkom oddaje naročil;

89. meni, da bi morala biti profesionalizacija javnih kupcev del izboljšanja metod javnega naročanja v EU; pozdravlja nacionalne pobude, katerih cilj je pomagati javnim kupcem, da se seznanijo z veljavnim pravnim okvirom in koncepti, kot sta opredelitev predmeta in oblikovanje ustreznih meril za izbor in oddajo javnega naročila; poziva Komisijo, naj razvije in spodbuja podobne programe na ravni EU, pri čemer naj se osredotoči na boljšo uporabo necenovnih meril z vzpostavitvijo okoljskih in socialnih meril, ki so že pripravljena za uporabo;

90. poudarja bistveni prispevek neprofitnih organizacij, cerkev in socialnih podjetij pri javnem naročanju po vsej Evropi, pri čemer opozarja na njihovo strokovno znanje, močne lokalne povezave in dokazano sposobnost zagotavljanja visokokakovostnih storitev; poudarja, da je treba ohraniti in spodbujati pridržana javna naročila, saj so močan instrument za zagotavljanje, da javna naročila podpirajo širše družbene cilje, socialno gospodarstvo in raznolikost vključenih akterjev; zato poziva, naj se okrepi obstoječa možnost držav članic in naročnikov, da sodelovanje v postopkih javnega naročanja pridržijo posebej za akterje, ki delujejo neprofitno; poziva Komisijo, naj ponovno razmisli o triletni omejitvi in obveznosti, da ponudnik teh storitev ni opravljal v zadnjih treh letih, kot je določeno v členu 77 Direktive 2014/24/EU;

91. poziva k boljši uporabi možnosti iz člena 71(3) Direktive 2014/24/EU, da se omogoči neposredno plačilo podizvajalcem; poziva države članice, naj spodbujajo preglednost plačil, ki jih javni organi izvedejo izvajalcem in podizvajalcem, ter plačil, ki jih izvajalec izvede podizvajalcem ali dobaviteljem;

92. poziva Komisijo, naj posodobi svoja orodja za spremljanje konkurence pri javnih naročilih; meni, da bi si morala EU z izpopolnitvijo metodologij in tehnologij za analizo trga, vključevanjem napredne podatkovne analitike in umetne inteligence prizadevati za spodbujanje okolja za javna naročila, ki zagotavlja večjo konkurenčnost, pravičnost, preglednost, strateško vrednost in enakost; meni, da lahko takšni ukrepi prispevajo k bolj jasnemu razumevanju vprašanja šibke konkurence pri javnih naročilih ter podpira razvoj novih predlogov, da bi poenostavili dostop do javnih razpisov za podjetja;

°

° °

93. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.